

СТАНОВИЩЕ

за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство с кандидат д-р Ема Константинова от проф. д-р Надежда Михайлова [Маринчевска], Институт за изследване на изкуствата – БАН

Д-р Ема Константинова е изявен режисьор, режисьор по монтажа, сценарист и изпълнителен продуцент на 43 български документални филма и един игрален, на 6 телевизионни предавания, 13 рекламни клипа и 5 мултимедийни произведения. Тя е участник в редица международни проекти в Испания, Англия, Австрия, Литва, Италия, Швейцария и др. Преподавател е в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ по „Организация на аудиовизуалното производство“, „Документация в аудиовизуалното производство“, „История на филмовото продуцентство“ и „Организация на филмовия процес“.

Д-р Ема Константинова предлага за конкурса четири документални филма: „Соня Йончева. Sempre Libera“, „Едно антарктическо лято“, „Кота 42“ и „Exemplary behaviour“ („Примерно поведение“). Те са подбрани от авторката в различни жанрове, които да открият различни страни от творческите ѝ възможности.

„Соня Йончева. Sempre Libera“ е филм-портрет на световноизвестната оперна певица. Ема Константинова е изпълнителен продуцент, сърежисьор и режисьор по монтажа. Филмът предлага на зрителя образа на Соня Йончева в два двойни пласта – веднъж в родния Пловдив, но и по бляскавите оперни сцени по света, и втори път – и като известно сопрано (или „дива“), но и като дъщеря, съпруга и майка. Качество на творбата е това, че режисьорката в повечето случаи е избегнала т.н. „говорещи глави“ – дългите синхронни

интервюта и е разнообразила монтажно разказите на участниците с добре подбран визуален материал. В тъканта на филма умело са вплетени фотографии от различен тип – от бляскавите професионални презентации за обложки на албуми до зърнисти семейни снимки, носещи атмосферата на миналото. Образът на певицата е изграден многопластово, проследявайки живота ѝ от оскъдицата на скромното семейство през 90-те години на ХХ век до срещите ѝ и съвместната работа с такива прочути певци като Пласидо Доминго например. Изграждането на кариера стъпка по стъпка, през образование, конкурси и накрая до сцени като „Ла Скала“ и „Метрополитен“ не е разгледано като брутален сблъсък и жестока конкуренция в борбата за роли, а е представено като въпрос на зрялост – да усетиш и да знаеш кога и каква роля можеш да изградиш. В този смисъл филмът-портрет става повече филм за избора, упоритостта и таланта, отколкото филм за борбата за изява. В много от сцените Соня Йончева е представена в моменти на поставяне на грим, с уморено лице, не в „най-представителния“ си вид. Това е постижение на Ема Константинова, тъй като е успяла да спечели доверието на примата и да преодолее женската ѝ суета. Това прави образа по-топъл. А добавяйки за момент и една родопска песен, която Йончева запява в памет на баща си, земната и човешката ѝ страна се извяват още по-пълно. Монтажната структура изгражда стегнат разказ, който не буксува и не се разпилява в излишни дължини, а постепенно създава целеустремения, но и многопластов характер на примата.

Документалният филм „Едно антарктическо лято“ е изграден като филм-репортаж за поредната българска експедиция на остров Ливингстън. Тук Ема Константинова е изпълнителен продуцент, режисьор, сценарист и режисьор по монтажа, а продукцията е на ВАІ – Христо Пимпирев. Основният документален похват е наблюдението над учените, лишено от

задкадров текст или интервюта в кадър. С изключение на един дълъг тост и сцената в параклиса, участниците разменят само обикновени реплики, а изумителната природа на Антарктида и битката на надуваемите лодки с ледения океан създават атмосферата на значимост.

„Кота 42“ е филм с много необичаен герой. Иван Кожухаров е алпинист, претърпял ужасяваща травма по време на изкачване към Мон Блан. Въпреки страховитата прогноза, че ще остане изцяло парализиран, той успява не само да раздвижи ръцете си, но и да завърши университет, да има кариера и... да изкачи отново върха в специална шейна. Вътрешната тема на филма е темата за силата на човешкия дух. А това е територия, която много трудно се усвоява от документалното кино, когато става дума не за исторически личности, а за съвременник. Самият Иван Кожухаров е изключително харизматичен. Въпреки увредения шепнещ глас и приковаността му към инвалидната количка, зрителят направо забравя за недъга му, увлечен в една история на победата на духа над всяка гримаса на съдбата. Ема Константинова, която в този филм е режисьор и режисьор по монтажа, изгражда постепенно разширяващ се образ на героя си, включвайки нови и нови действащи лица – бащата, приятели, сина, кръга от алпинисти, свързани с леко „налудничавата“ идея да изкачат Мон Блан, влачейки със себе си шейна с неподвижен човек. И във всичко това се вижда и хумор, и здрав разум, и воля, каквато здравите често не притежават.

„Exemplary Behaviour“ („Примерно поведение“) е много необичаен документален проект. Започнат е от литовския режисьор Адриус Микевичус, след ненавременната му смърт е довършен от Нериус Милериус, а Ема Константинова се включва на по-късен етап като режисьор по монтажа. Филмът се фокусира върху затворници с доживотни или дългогодишни присъди в опит да разбере как дългото затворничество се отразява върху

личността, но и да проумее дали отпечатъкът, който убийството оставя върху нея се променя през годините. Това е и най-артистично заснетият от всички филми, предложени от Ема Константинова по конкурса. Камерите на Валдас Ярутис и Аудриус Кемежис (подпомогнати и от българите Георги Богданов и Борис Мисирков) създават изключителните пространства на затвора с неговите коридори и работилници, както и драматичните портрети на героите. Приносът на Ема Константинова тук е много съществен при изграждането на суровата поетика на разказа. Постепенното развитие и разкриването на характерите е изградено чрез редуването на експресивни близки планове и детайли с дистанцираното, но неотклонно наблюдение на затворническото всекидневие. Наситените цветове на филма в пресекващ ритъм се редуват с черно-бели кадри, снимани с деформиращ широкоъгълен обектив и имитиращи камери за охрана. Филмовите метафори (пчелите, котките, моделите на мотоциклет, бродираните покривчици) изтръгват филмовото действие от конкретността и въздействат като философско обобщение и размисъл за вината, убийството, прошката...

Ема Константинова прилага и преподавателските си програми по „Организация на аудиовизуалното производство“, „Документация в аудиовизуалното производство“, „История на филмовото продуцентство“ и „Организация на филмовия процес“. От тях личи нейната ерудиция и опит в областта на историята и съвременната практика на филмовото производство и продуцентство. Водените от нея курсове имат високо практическо и теоретично значение за обучението на студентите в НАТФИЗ, а общият хорариум на академичната ѝ заетост от 560 часа е повече от достатъчен за заемането на академичната длъжност „доцент“.

От справка за „Минимални изисквани точки по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности“ е видно, че д-р

Константинова покрива изискуемите за академичната длъжност „доцент“ точки по всички отделни показатели.

Представените филми по конкурса показват, че Ема Константинова е талантилив творец, който умее да работи в различни жанрове и стилове на документалното кино. Прецизно разработените ѝ учебни програми я характеризират като организиран и задълбочен преподавател с обширни познания в областта на филмовото изкуство и продуцентство. Това ми дава основание да смятам, че тя напълно отговаря на изискванията за хабилитиране. Убедено гласувам с „Да“ и предлагам на научното жури да избере д-р Ема Константинова за доцент.

Проф. д-р Надежда Маринчевска